

Județul Ialomița în timpul ocupației străine (decembrie 1916—noiembrie 1918)

ALEXANDRU VLĂDĂREANU

În noaptea de 7 spre 8 decembrie 1916* trupele germane, bulgare și turcești au ocupat orașul Călărași, capitala județului Ialomița. Unitățile militare bulgare au stăpînit orașul pînă la 1 ianuarie 1917. La 31 decembrie 1916 se instalează oficial la Călărași administrația militară germană. La 6 ianuarie 1917 ia ființă Comandatura germană, instalînd în oraș două unități militare: una germană și una turcă, aceasta din urmă părăsind orașul la 20 aprilie 1917¹.

Pentru a exploata cît mai eficient și cît mai în scurt timp teritoriul țării, ocupanții germani au organizat un aparat economic și un sistem administrativ civil și militar, cu toate instituțiile necesare unei mașini de stors bogățiile României. Teritoriul ocupat a fost împărțit în patru zone militare. În prima zonă, cea a administrației militare, era cuprins și județul Ialomița².

Din decembrie 1916, după instalarea Statului Major Economic la București, teritoriul ocupat a fost împărțit, din punct de vedere economic, în cinci zone: Zona comandaturii București; Zona Pitești; Zona Craiova; Zona Ploiești și Zona Călărași, care avea în cuprinsul ei sudul județului Ilfov și județul Ialomița. Fiecare zonă era împărțită în comandaturi de district, Ialomița fiind repartizată Comandaturii germane. Comandaturile de district au fost divizate în comandaturi de etapă. În județul Ialomița comandaturile de etapă își aveau sediul în următoarele localități: Lehliu, Fetești Urziceni, Călărași, Țândărei³.

Pe lângă fiecare comandatură județeană funcționa cite un „Oficiu principal economic”, iar pe lângă fiecare comandatură de etapă, cite un „Oficiu secundar economic”. Atribuțiile acestora erau: menținerea ordinii și disciplinei; asigurarea circulației pe drumurile rutiere și căi ferate; supravegherea granițelor; controlul populației civile și militare; exploatarea economică a zonei⁴.

Pentru expedierea rapidă a producției agricole și a materiilor prime, a fost creat un serviciu exterior care avea în subordine cercurile de încărcare. În prima fază au fost 24 de cercuri de încărcare. Văzîndu-se că exportul spre Germania merge greu, în iunie 1917 cercurile de încărcare sînt reorganizate, ajungîndu-se la 36 de cercuri de încărcare. În Ialomița au funcționat asemenea cercuri la Ciocănești, Pirlita (localitate azi dispărută), Urziceni, Fetești, Făcăeni (pentru zona Piuă Pietrii — Burdușani). S-au creat în țară

* Datele sînt în stil nou

¹ Pompei Gh. Samarian, *Orașul Călărași în timpul ocupației străine. 27 noiembrie 1916 -- 30 octombrie 1918*, București, 1919, p. 9—11.

² I.I. Georgianu, *România sub ocupație germană. Exploatarea economică a țării*, fasc. 2, București, 1920, p. 3.

³ *Ibidem*, p. 6—11. Date referitoare la această situație se găsesc și la Arh. St. Slobozia, în următoarele fonduri: Pretura plășii Fetești; precum și la Arh. St. Călărași, în fondurile Pretura plășii Călărași și Pretura plășii Lehliu.

⁴ I.I. Georgianu, op. cit., fasc. 2, p. 9—10.

șapte centre pentru depozitarea produselor ce urmau să fie expediate în Germania. Un centru de expediere a funcționat și la Călărași, pe toată perioada ocupației germane⁵.

Poliția militară era subordonată direct guvernatorilor țării. Aparatul polițienesc român a fost subordonat poliției germane. Teritoriul țării a fost organizat astfel: Prefectura Poliției Capitalei, o centrală polițienească la București, circumscripții centrale la Craiova, Constanța, Ploiești, de aceasta ținând și județul Ialomița. În fiecare oraș capitală de județ s-au creat „oficiile polițienești”, funcționând unul și în Călărași, capitala județului Ialomița. În localitățile Slobozia și Urziceni au funcționat suboficii polițienești. Pentru controlul Dunării s-a înființat „Poliția Dunării”, cu sediul în orașul Corabia. În comune și sate s-a instalat poliția rurală germană, care făcea controale și percheziții, scotea pe țărani forțat la lucru și era subordonată organelor de poliție județene⁶.

Administrația militară germană a impus constituirea unui nou consiliu județean, în locul celui care se auto dizolvase, ca urmare a faptului că membrii săi se refugiaseră în Moldova. Acest nou consiliu era format din 10 membri, toți fiind numiți de Administrația militară germană. Consiliul era convocat de comandamentul districtului, de obicei doar pentru a aproba împrumuturi sau deschiderea unor credite pentru Administrația militară germană. În acești doi ani, consiliul a fost convocat de 7 ori. La 20 mai 1917, a fost convocat în prima sa ședință, „cînd a votat împrumutul forțat de 9 500 000 lei, din care s-a ridicat în primul an 2 530 000 lei, pentru care județul a fost obligat să plătească o dobîndă de lei 168 667 67, pe care a achitat-o în cursul exercițiului 1917/1918”. A mai fost convocat și în 7 aprilie 1918, tot pentru a aproba un împrumut de 15 000 000 lei⁷.

Ședințele consiliului județean, precum și cele ale consiliilor orașenești sau comunale se desfășurau sub amenințarea armelor, iar „cînd era vorba de votarea de împrumuturi, Komandantul districtului sau ajutorului său prezidau consiliul, iar la ușa de la intrare a consiliului județean erau postați soldați înarmați cu baionetele puse la arme sub comanda unui ofițer”, iar consilierii nu puteau spune decît „da”. După ce împrumutul era aprobat, Administrația militară germană îl folosea așa cum dorea, comunicînd consiliului județean doar că sumele au fost ridicate și că au fost cheltuite, iar județul trebuie să plătească ratele și dobînzile⁸.

Acest aparat de represiune, polițienesc, militar și economic a fost organizat cu minuțiozitate, încă înainte de ocupare, pentru secătuirea averilor țării noastre. În județul Ialomița, Administrația militară germană s-a preocupat în primul rînd de expedierea rapidă în Germania a producției agricole din anii 1915 și 1916, care era stocată în magazinele portuare, în silozuri și în hambarele populației, producție ce fusese blocată de război. Dar s-au preocupat și de pregătirea viitoarei recolte. Astfel că în județul Ialomița au fost

⁵ *Ibidem*, p. 10–11. Informații în acest sers se găsesc și în fondurile de la Arh. St. Slobozia și Arh. St. Călărași, menționate mai sus.

⁶ Arh. St. Slobozia, fond Revizoratul școlar al județului Ialomița, dosar 17/1918, f. 17; Arh. St. Călărași, fond Pretura plășii Lehliu, dosar 44/1914, f. 32. Vezi și I. I. Georgianu, op. cit., fasc. 2, București, 1920, p. 7–13.

⁷ *Administrația județului Ialomița în anul 1919. Expunere prezentată Consiliului general al județului Ialomița în ședința de la 15 octombrie 1919*, Călărași, 1919, p. 3.

⁸ *Ibidem*, p. 4.

cultivate 114 993 ha cu grâu, 90118 ha cu porumb, 6352 ha cu secară, 28 792 ha cu orz, 37 784 ha cu ovăz, 28.538 ha cu mei, 6 709 ha cu răchită, 5 846 ha cu in, 20 ha cu cînepă, 192 ha cu sfeclă de zahăr, 672 ha cu pepeni, 3 ha cu varză, 1 ha cu ceapă, 1 238 ha cu mac, 249 ha cu muștar, 4 ha cu măturică, 661 ha diverse culturi, 200 ha cu lucernă, 3 669 ha cu nutrețuri, 1 431 ha cu finețe și 344 ha cu vie⁹.

Observăm că suprafața cultivată s-a diminuat cu 95 857 ha față de anul 1914. Cauza consta în lipsa vitelor de muncă, rechiziționate în număr mare, lipsa brațelor de muncă, deoarece mulți locuitori s-au refugiat în Moldova, iar cei rămași acasă au refuzat să muncească pentru ocupanți. Cerealele au avut ponderea cea mai mare, s-au înmulțit suprafețele cultivate cu plante tehnice, în mod special oleaginoase, s-au introdus culturi noi ca muștarul și macul. Culturile și suprafețele cultivate erau fixate de autoritățile germane.

Pămîntul a fost rechiziționat de autoritățile germane a dat în arendă locuitorilor din județ sau veniți din altă parte. În multe cazuri i-au lăsat pe moșierii și țărani care aveau pămînt să și-l cultive, dar numai cu plantele ordonate de autoritățile germane. În anul 1917 ocupanții au arendat suprafața de 2194 ha, iar în anul 1918 au arendat numai 2144 ha, ceea ce reprezintă foarte puțin în comparație cu întinderea județului¹⁰.

În județ au fost rechiziționate moșii la Fetești, Ciulnița, Mărculești și Slobozia. Dar cele mai multe moșii le-au lăsat în seama moșierilor și arendașilor locali. Era folosită munca țăranilor, fie prin sistemul învoielilor, fie erau aduși cu forța la muncă. În anul 1917 locuitorii din comunele Iazu și Amara au luat pămînt în arendă. Pe moșiile rechiziționate, ca și pe moșiile moșierilor locali era folosită cel mai mult munca forțată a țăranilor și copiilor din județul Ialomița, a țăranilor aduși din alte zone ale țării sau a prizonierilor. Prizonierii au fost folosiți la munci în satele Bărbulești, Moldoveni, Colelia, Cocora, Alexeni, Jilavele, Grindu, Manasia, Munteni-Buzău, Crunți, Slobozia s.a.¹¹.

Numeroase rapoarte ale învățătorilor din satele județului, adresate Revizoratului școlar al județului, evidențiază faptul că numeroși copii erau scoși la muncă în locul părinților plecați pe front. Învățătorul din comuna Cocora arată că, în anul școlar 1917—1918, școala a fost slab frecventată de către copii: „cauza lipsei de la școală a fost starea actuală de supușenie, care a făcut să se ia copii la lucrări”¹².

La 14 iunie 1918 revizorul școlar al județului raporta Ministerului Instrucțiunilor și Cultelor că au urmat cursurile doar copii de 7—9 ani, iar cei de la 10 ani în sus au fost scoși la muncile cîmpului din ordinul comandant-

⁹ Arh. St. Buc., fond Ministerul Agriculturii și Domeniilor, dosar 1/1917, f. 1—7. Vezi și I.I. Georgianu, op. cit., fasc. 2, p. 82.

¹⁰ Arh. St. Buc., fond Ministerul Agriculturii și Domeniilor, dosar 1/1917, dosar 21/1917, f. 1—22.

¹¹ Ibidem, dosar 1/1917, f. 1—10; dosar 21/1917, f. 1—22; dosar 16/1917, f. 26; Arh. St. Călărași, fond Pretura plășii Lehliu dosar 18/1917, f. 1—36; Arh. St. Slobozia, fond Pretura plășii Urziceni, dosar 6/1919, f. 311—320. Vezi și M. Ștefan, *Ocupația germană în România, 1916—1918. Consecințele sale economice și sociale*, în „Revista intendenței și administrației armatei”, XV (1935), nr. 6, p. 429.

¹² Arh. St. Slobozia, fond Revizoratul școlar al județului Ialomița, dosar 8/1917—1918, f. 59.

tului etapei germane¹³. La fel s-a întâmplat și cu elevii din orașul Călărași, din satele Călărași Vechi, Bordușani, Lehliu, Vlad Țepeș ș.a.¹⁴

Cel mai mult a avut de suferit țăranul, deoarece tot greul ocupației germane a căzut pe umerii lui, fiind obligat să efectueze numeroase corvezi pentru administrația germană și să suporte rechizițiile. Țăranii din comuna Vlad Țepeș se adresau cu o plîngere administrației plășii Lehliu, în care arătau că „proprietarii și arendașii din jurul comunei noastre sîntem zilnic duși la munca moșiilor domeniilor lor, fără ca noi să fi muncit vreo brazdă din pămîntul nostru”¹⁵. Locuitorii comunei Copuzu arătau că „autoritățile locale germane”, nu ne-au lăsat nici o zi pe săptămînă pentru a ne putea munci și muncile noastre și a ne putea agonisi cele necesare pentru iarnă”¹⁶. Administratorul plășii Urziceni solicita Administrației militare germane din Urziceni, printr-un memoriu, din 2 iulie 1918, să-i lase pe țăranii din plasa Urziceni cel puțin două zile pe săptămînă să muncească pentru ei înșiși¹⁷.

Jaful sistematic organizat de perfecta mașină germană, numită Satul Major Economic, a secătuit gospodăria țărănească prin numeroase rechiziții. Primarul comunei Dragoș Vodă arată că rechizițiile „s-au făcut numai din organe instituite de inamic, fără nici o formă, adunau vitele în mijlocul satului, luau ce le plăcea”. Ocupanții au mai ridicat din comună acoperișul de aramă al bisericii, cazanul de botez, clopotul bisericii, un policandru de la biserică. Locuitorii au fost obligați la plata unor dări, care pînă la 1 februarie 1917 au ajuns la suma de 1000 lei, valoarea rechizițiilor ridicîndu-se la suma de 300 000 lei¹⁸.

Din plasa Lehliu, care aparținea Etapei germane Lehliu nr. 302, s-au ridicat, în cursul lunii iulie 1917, următoarele: 26 618 kg orz, 42 529 kg ovăz, 9939 kg fasole¹⁹, Comisia economică a plășii Lehliu anunță Comandatura germană, că recolta de struguri fiind strînsă, „75% din cantitate se va preda autorităților militare germane”²⁰.

Germanii au ridicat din magazia comunei Dor Mărunt 44 vagoane de fasole și 88 vagoane de grîu, iar de la locuitorii satului au luat 20 vagoane de fasole, 90 vagoane de grîu, 100 vagoane de porumb. Locuitorii au fost obligați să plătească o dare în valoare de 225 000 lei și amenzi în valoare de 10 000 lei²¹.

Din comuna Malu au fost ridicate prin forță de către ocupanții germani următoarele bunuri: 206 cai, 162 iepi, 24 noateni, 72 boi, 684 vaci, 302 minzați, 55 viței, 56 berbeci, 2260 oi, 250 cirlani, 350 miei, 446 scroafe, 405 porci, 208 grășuni, 26 purceluși, 2480 găini, 440 giște, 590 rațe, 46 curci, 865 pui, 4600 bucăți ouă, 12 000 l lapte, 20 căruțe²².

În cantități foarte mari a fost rechiziționată și lina. Prezentăm aici cantitățile strînse din cîteva sate din județul Ialomița: Reviga — 1256,5 kg, Jilavele — 2214 kg, Grindași — 2042 kg, Colelia — 1476 kg, Cocora — 1264 kg²³.

¹³ Ibidem, dosar 9/1917—1919, f. 18.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Arh. St. Călărași, fond Pretura plășii Lehliu, dosar 20/1918, f. 26.

¹⁶ Ibidem, dosar 24/1918, f. 36.

¹⁷ Arh. St. Slobozia, fond Pretura plășii Urziceni, dosar 9/1918, f. 92—93.

¹⁸ Arh. St. Călărași, fond Pretura plășii Lehliu, dosar 44/1919, f. 172.

¹⁹ Ibidem, dosar 22/1918, f. 164.

²⁰ Ibidem, f. 188.

²¹ Ibidem, f. 193.

²² Arh. St. Slobozia, fond Pretura plășii Urziceni, dosar 12/1919, f. 129.

²³ Ibidem, f. 128—164.

Pentru a ilustra jaful efectuat de ocupantul german, prezentăm mai jos un tabel cu situația animalelor din județul Ialomița în anul 1916 și situația aceluiași categorii de animale la 15 februarie 1917²⁴.

	1916	1917
Cai	106 699	71 109
Vite cornute	112 095	70 892
Oi	468 304	191 339
Capre	3 278	1 991
Porci	49 707	19 895
Păsări	—	163 175

Așa cum reiese din tabel, în numai câteva luni (circa două luni și jumătate), administrația germană a expediat în Germania un număr impresionant de mare de animale, producând mari daune gospodăriei țărănești, pe care a lăsat-o fără mijloace de muncă și de hrană.

Autoritățile germane instalate în orașele și satele județului au adunat de prin case tot ce se putea aduna. Săptăminal, în cursul anului 1917, comunele din plasa Urziceni erau obligate să predea circa 18,600 ouă²⁵. „La Fetești se smulgea țăranului carnea porcului tăiat, sint furate oi, se fură găini, . . . un ofițer german stringe caii și trăsurile, . . . ordin de la București să se ia oamenilor toată hrana, afară de 750 gr. porumb zilnic de fiecare cap . . . dar ofițerul german din localitate mai adaugă de la el grăsimea, oțetul, linte, mazărea, fasolea, petrolul, ceapa, vitele toate, cositorul, plumbul, fierul vechi, căciulele, blănurile etc.”²⁶

Efectuau numeroase percheziții în timpul cărora confiscau tot ce li se părea de trebuință, începând cu scoarțe, preșuri, covoare, țesături de lină și multe alte lucruri mărunte. Dar „un rău și mai mare pentru populațiunea rurală era acela că soldații repartizați la o comună erau schimbați și la plecare luat tot ce le plăcea, iar cei ce veneau a-i înlocui, fiind flămânzi, se puneau pe trai, cerind să le dea carne, ouă, lapte, păsări, pe care nu le plăteau”²⁷.

Statul Major Economic German nu a lăsat în sate decit foamea și mizeria, jalea și oftatul țăranilor, care își vedeau bunurile strinse cu atita trudă, într-o viață de om, transferate în magaziile și lăzile ocupanților. Foamea și bolile au cuprins satele județului Ialomița. Primarul comunei Manasia înainta Administrației militare germane un raport în care arăta că „în această comună, în urma bolii de tifos exantematic care a bintuit în această comună din luna ianuarie 1917, sunt multe cazuri de convalescență și care nu se puteau întrăma pentru a fi întrebuințați la munca câmpului, motivul este căci lipsește alimentul hrănitor strict necesar, cea mai mare parte din ei le lipsește și laptele, brânza de oi nu se găsește, căci laptele îl ia comandatura”²⁸.

²⁴ I.I. Georgiannu, op. cit., fasc. 2, p. 90.

²⁵ Arh. St. Slobozia, fond Pretura plășii Urziceni, dosar 10/1918, f. 31.

²⁶ Nicolae Iorga, *Cum a fost ocupația germană din 1916—1918. O mărturisire germană*, Vălenii de Mure, 1939, p. 14.

²⁷ *Administrația județului Ialomița în anul 1919*. . . , p. 15.

²⁸ Arh. St. Slobozia, fond Pretura plășii Urziceni, dosar 10/1918, f. 345.

„Factorul principal de căpetenie”, remarca Dr. Pompei Gh. Samarian, medic primar al județului Ialomița, „care a înlesnit întinderea boalei, a fost lipsa completă de alimente la țară. Plecau bieții oameni pe jos cu sacul la spinare sau 3—4 gospodari asociați, dînd unul căruța, altul calul, altul hamurile și se duceau sute de kilometri prin Rimnicul Sărat, Buzău, Dimbovița și mai departe, ca să aducă o baniță de porumb în spate sau 2—3 saci în căruța, ca să aibă ce minca o săptămîină sau o lună”²⁹.

Orașele și satele județului au fost bîntuite în această perioadă de următoarele boli: variola la — Mircea Vodă, Fetești, Dichiseni, Făurei, Jegălia, Gildău; tifosul exantematic la — Coșereni, Luciu, Manasia, Iazu, Jegălia, Gildău, Cocora, Ciochina, Călărași, Lehliu, Buiești, Sudiți, Alexeni, Amara-Bordușani, Piuă Petrii, Gura Ialomiței; gripa spaniolă infecțioasă la — Ciochina, Dudești, Fetești; anghina difterică la — Dor Mărunt, Du dești, Mircea Vodă; rîia la — Bordușani; febra tifoidă la — Ciulnița, Copuzu, Buiești Frățilești; scarlatină la — Ciocănești, Floroaica, Ion Ghica³⁰.

Jaful sistematic practicat de ocupanți, obligațiile multiple la care a fost supusă populația locală, corvezile și rechizițiile de tot felul, au dus la secătuirea bogățiilor județului, la ruinarea economiei locale. În urma jafului efectuat de ocupantul străin această zonă și-a revenit foarte greu. Numeroase rapoarte, memorii și cercetări efectuate ulterior au evidențiat faptul că după retragerea ocupației germane economia județului nu a mai atins nivelul de dinaintea războiului.

R É S U M É

Sur le territoire roumain occupé par les forces étrangères entre l'automne du 1916 et l'automne du 1918, l'Administration militaire allemande a organisé le pillage méthodique du pays. L'auteur de l'article démontre que dans le district de Ialomița les forces d'occupation ont confisqué immenses quantités de biens qui ont été soit consommés, soit envoyés vers l'Allemagne. La population du district a été obligée à payer des importantes sommes, à déployer des travaux forcés etc. Ca a provoqué l'appauvrissement et la famine des habitants et aussi de graves épidémies.

P R É C I S

From the Autumn of 1916 to the winter of 1918, on the Romanian territory, occupied by the Germans, the military administration organized a systematic bleeding of the country. The author shows that in the former Ialomița county the foreigners confiscated enormous amounts of all sort of goods most of which were sent to Germany. Besides this, the population was obliged to pay important sums to forced labour etc. This led to starvation and pauperization of the people as well as to serious infectious diseases.

²⁹ Pompei Gh. Samarian, op. cit., p. 51.

³⁰ *Ibidem*, p. 47—55. Vezi și Arh. St. Slobozia fond Revizoratul școlar al județului Ialomița, dosar 17/1918, f. 9—120; dosar 8/1917—1918, f. 3—97; dosar 13/1918, f. 22.